ЗАКОН УКРАЇНИ

Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
№ 3097-IX від 03.05.2023*}*

З метою захисту національних інтересів, національної безпеки, забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави,

враховуючи повномасштабну агресивну війну, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України та Українського народу з порушенням норм міжнародного права, вчиняючи злочини проти людяності,

зважаючи на те, що метою збройної агресії Російської Федерації є позбавлення Українського народу незалежності і суверенітету та повернення його до стану залежності, як було за часів Російської імперії та Союзу Радянських Соціалістичних Республік,

визнаючи, що століття російського панування на українських землях супроводжувалися системними заходами, спрямованими на асиміляцію Українського народу, заборону та викорінення української мови та культури, руйнування його традицій, духовної культури та етнічної самобутності, а також систематичними масовими репресіями, наслідком яких стало знищення мільйонів людей,

вшановуючи пам'ять мільйонів співвітчизників, які стали жертвами російського імперського панування в Україні,

продовжуючи процес відродження національної пам'яті Українського народу і захисту українського культурного та інформаційного простору, започаткований ухваленням законів України "Про Голодомор 1932-1933 років в Україні", "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті", "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", "Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну",

зважаючи на те, що примусове підпорядкування народів чужому домінуванню призводить до їх експлуатації, заперечує основні права людини, суперечить Статуту Організації Об'єднаних Націй та Декларації про надання незалежності колоніальним

країнам і народам, ухваленій 25-ю сесією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй 14 грудня 1960 року,

засуджуючи всі форми колоніалізму,

керуючись статтею 11 Конституції України, яка зобов'язує державу сприяти консолідації та розвиткові української нації, її історичної свідомості, традицій і культури,

Верховна Рада України ухвалює цей Закон.

Стаття 1. Сфера дії Закону

1. Цей Закон визначає правові засади засудження російської імперської політики в Україні, заборони пропаганди її символіки та встановлює порядок ліквідації символіки російської імперської політики.

Стаття 2. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) пропаганда російської імперської політики - публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

2) російська імперська політика (російська колоніальна політика) - система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

3) русифікація - складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

4) символіка російської імперської політики - символіка, що включає:

а) будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації;

б) гімни Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації чи їх фрагменти;

в) зображення, пам’ятники, пам’ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам’ятників, пам’ятних знаків, написів, присвячених особам, пов’язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

г) зображення, пам’ятники, пам’ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи україножобії (крім зображень, пам’ятників, пам’ятних знаків, написів, присвячених особам, пов’язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

ґ) зображення, пам’ятники, пам’ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов’язаним із здійсненням російської імперської політики (крім зображень, пам’ятників та пам’ятних знаків, пов’язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України, із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

д) зображення гасел, цитат осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи україножобії (крім зображень гасел, цитат, пов’язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу,

розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) зображення, написи, пов’язані із глорифікацією і виправданням російської імперської політики;

є) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об’єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які відповідають критеріям, встановленим підпунктами "в" і "г" цього пункту, назви подій, пов’язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об’єктів Російської Федерації, що не пов’язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації;

5) поневолені народи Російської Федерації - народи, що втратили національну незалежність внаслідок агресії Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації і право на самовизначення яких продовжує обмежуватися російським нацистським тоталітарним режимом;

6) українофобія - дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб’єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу, а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

Стаття 3. Засудження російської імперської політики

1. Російська імперська політика визнається злочинною та засуджується.

Стаття 4. Заборона пропаганди російської імперської політики

1. Пропаганда російської імперської політики та її символіки забороняється.

2. Присвоєння географічним об’єктам, юридичним особам та об’єктам права власності назв, що глорифікують, увічнюють, пропагують або містять символіку російської імперської політики, а також держави-терориста (держави-агресора) або її визначні, пам’ятні, історичні та культурні місця, населені пункти, дати, події, забороняється.

Стаття 5. Заборона використання та пропаганди символіки російської імперської політики

1. Виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки російської імперської політики в Україні забороняються.

2. Заборона, передбачена частиною першою цієї статті, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики:

1) у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях;

2) як об’єктів антикварної торгівлі;

3) на документах державних органів, органів місцевого самоврядування (місцевих органів державної влади і управління), прийнятих чи виданих до набрання чинності цим Законом;

4) на документах, виданих закладами освіти та науки, підприємствами, установами, організаціями до набрання чинності цим Законом;

5) на об’єктах всесвітньої спадщини;

6) на намогильних спорудах, розташованих на території місць поховань, місць почесного поховання на території кладовища;

7) на державних нагородах, ювілейних медалях та інших відзнаках, якими нагороджувалися особи до набрання чинності цим Законом, а також на документах, що посвідчують нагородження ними;

8) у Музейному фонді України, Національному архівному фонді України, а також бібліотечних фондах на різних носіях інформації;

9) на оригіналах бойових знамен (крім символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну);

10) на документах про державну реєстрацію актів цивільного стану, документах, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, документах про освіту та кваліфікацію, трудову діяльність особи, документах про право власності на рухоме чи нерухоме майно (включно з технічною документацією до таких документів), документах щодо стану здоров’я особи.

3. Заборона, передбачена частиною першою цієї статті, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики (за умови, що це не призводить до виправдання і глорифікації російської імперської політики):

1) в експозиціях музеїв, тематичних виставках;

2) у процесі наукової діяльності, у тому числі під час проведення наукових досліджень та поширення їх результатів у не заборонений законодавством України спосіб;

3) під час показу, опису, реконструкції (зокрема історичної) або в інший спосіб відтворення історичних подій;

4) у творах мистецтва;

5) у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах;

6) у процесі інформаційної роботи з метою поширення інформації про агресивну війну, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України та Українського народу;

7) в інформаційних, інформаційно-аналітичних програмах та документальних фільмах;

8) в атласах, картах, путівниках.

4. За рішенням сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) пам'ятник, пам'ятний знак, що символізує російську імперську політику, розташований на території місць почесного поховання за межами кладовища, демонтується (переноситься) з публічного простору. У такому разі сільська, селищна, міська рада, військова адміністрація населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільна адміністрація населеного пункту (населених пунктів), на території якого розміщено відповідне місце почесного поховання за межами кладовища, визначає підрозділ, відповідальний за організацію перепоховання відповідно до закону, демонтажу (перенесення) з публічного простору.

5. У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак містить окремий елемент, що символізує російську імперську політику, за рішенням сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) такий елемент демонтується (вилучається) з публічного простору.

6. Положення частин четвертої і п'ятої цієї статті застосовуються у випадку, якщо пам'ятник, пам'ятний знак не внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або не взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини". У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини", демонтаж (вилучення) відповідного елемента з публічного простору здійснюється з дотриманням процедур, передбачених законодавством про охорону культурної спадщини.

Стаття 6. Забезпечення умов для проведення досліджень та здійснення заходів з увічнення пам'яті про боротьбу проти російської імперської політики

1. Держава вживає заходів, спрямованих на підвищення поінформованості громадськості про злочини, вчинені організаторами та виконавцями російської імперської політики, а також про спротив Українського народу російській імперській політиці, розробляє та вдосконалює навчальні посібники, програми та заходи з питань історії російської імперської політики.

2. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу, збирає, узагальнює та оприлюднює інформацію про злочини (репресивні заходи) російської імперської політики проти Українського народу, надає роз'яснення та рекомендації щодо реалізації норм цього Закону.

Для надання фахових висновків з питань реалізації норм цього Закону, зокрема щодо належності об'єктів до символіки російської імперської політики, центральний орган

виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам’яті Українського народу, утворює експертну комісію.

3. Держава заохочує і підтримує діяльність громадських об’єднань, які проводять дослідницьку та просвітницьку роботу щодо інформування про злочини (репресивні заходи) російської імперської політики проти Українського народу.

Стаття 7. Відповідальність за порушення законодавства про заборону виготовлення, поширення, а також публічного використання символіки російської імперської політики

1. Особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом.

2. У разі невиконання юридичними особами, політичними партіями, іншими об’єднаннями громадян вимог цього Закону їхня діяльність підлягає припиненню (забороні) в судовому порядку за позовом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців.

Для проведення правової експертизи щодо невідповідності діяльності, найменування та/або символіки юридичної особи, політичної партії, її обласної, міської, районної організації або іншого структурного утворення, передбаченого статутом політичної партії, іншого об’єднання громадян вимогам цього Закону центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців, утворює комісію з питань дотримання вимог Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Стаття 8. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування, крім пунктів 11 і 16 цієї статті, які набирають чинності з дня, наступного за днем опублікування цього Закону.

2. Внести зміни до таких законів України:

1) у Законі України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 7, ст. 36; 2003 р., № 35, ст. 271; 2015 р., № 26, ст. 219; 2020 р., № 51, ст. 481):

у статті 5:

у частині першій слова "вимогам Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки" та на який" замінити словами "вимогам законів України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії" та на яку";

частину другу доповнити абзацом другим такого змісту:

"Об’єктом торговельної марки не може бути символіка російської імперської політики в розумінні Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

у частині п’ятій статті 6 слова "вимогам Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки" замінити словами "вимогам законів України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

2) розділ VII "Заключні положення" Закону України "Про місцеві державні адміністрації" (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 20-21, ст. 190; 2015 р., № 26, ст. 219) доповнити абзацами четвертим - шостим такого змісту:

"У разі якщо протягом строку, визначеного абзацами першим і другим пункту 6 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", сільські, селищні, міські ради, військові адміністрації населених пунктів, військово-цивільні адміністрації населених пунктів або сільські, селищні, міські голови на території відповідної області у порядку, встановленому Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", не здійснили перейменування районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об’єктів топонімії населених пунктів, назви яких містять символіку російської імперської політики, таке перейменування здійснюється розпорядженням голови відповідної обласної державної адміністрації (особи, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження). Голова обласної державної адміністрації (особа, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) зобов’язаний прийняти таке розпорядження у тримісячний строк, який обчислюється з моменту закінчення строку, визначеного абзацом другим пункту 6 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії". Таке розпорядження приймається з дотриманням вимог, встановлених Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", статтею 3 Закону України "Про присвоєння юридичним особам та об’єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій", з урахуванням пропозицій громадськості, науковців та рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам’яті Українського народу.

У разі якщо протягом строку, визначеного пунктом 6 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", сільські, селищні, міські ради, військові адміністрації населених пунктів, військово-цивільні адміністрації населених пунктів або сільські, селищні, міські голови на території відповідної області у встановленому зазначеним законом порядку не здійснили демонтаж (перенесення) з публічного простору пам’ятників, пам’ятних знаків, присвячених особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства),

Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів, або які містять символіку російської імперської політики, такий демонтаж (перенесення) з публічного простору здійснюється за розпорядженням голови відповідної обласної державної адміністрації (особи, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження). Голова обласної державної адміністрації (особа, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) зобов'язаний прийняти розпорядження про демонтаж (перенесення) з публічного простору у тримісячний строк, який обчислюється з моменту закінчення строку, визначеного абзацом п'ятим пункту 6 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Положення абзацу п'ятого цього розділу застосовуються у випадку, якщо пам'ятник, пам'ятний знак не внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або не взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини". У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини", демонтаж (вилучення) відповідного елемента з публічного простору здійснюється з дотриманням процедур, передбачених законодавством про охорону культурної спадщини";

3) у Законі України "Про політичні партії в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 23, ст. 118 із наступними змінами):

частину першу статті 5 доповнити пунктом 12 такого змісту:

"12) пропаганду російської імперської політики відповідно до Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

частину третю статті 9 доповнити словами "а також символіка російської імперської політики, визначена Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

4) у Законі України "Про географічні назви" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 27, ст. 360 із наступними змінами):

у статті 5:

частину шосту викласти в такій редакції:

"Імена видатних державних або громадських діячів, представників науки, культури чи інших осіб, діяльність яких не пов’язана з відповідними географічними об’єктами, можуть присвоюватися посмертно, лише у виняткових випадках, з урахуванням думки населення, яке проживає на території, де розташовані ці об’єкти, шляхом проведення консультацій з громадськістю щодо запропонованих змін";

після частини десятої доповнити новою частиною такого змісту:

"Забороняється присвоювати географічним об’єктам назви, які:

є іменами осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім осіб, пов’язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

є іменами осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім осіб, пов’язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

містять символіку російської імперської політики, які пов’язані з реалізацією російської імперської політики, які глорифікують та/або виправдовують російську імперську політику, зокрема назви на честь Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації;

містять символіку російської імперської політики відповідно до Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

У зв’язку з цим частини одинадцяту і дванадцяту вважати відповідно частинами дванадцятою і тринадцятою;

частини дванадцяту і тринадцяту викласти в такій редакції:

"Перейменування географічних об’єктів здійснюється у разі:

повторення назв однорідних географічних об’єктів у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці;

необхідності повернення окремому географічному об’єкту його історичної назви;

істотної зміни функції або призначення географічного об’єкта;

необхідності приведення назви географічного об’єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки";

необхідності приведення назви географічного об’єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

необхідності приведення назви географічного об’єкта у відповідність із стандартами державної мови.

Перейменування географічних об’єктів здійснюється з урахуванням думки населення, яке проживає на території, де розташовані ці об’єкти, шляхом проведення консультацій з громадськістю щодо запропонованих змін";

доповнити частиною чотирнадцятою такого змісту:

"Перейменування сіл, селищ, міст, пов’язане з необхідністю приведення назв сіл, селищ, міст у відповідність із стандартами державної мови, здійснюється у порядку, встановленому пунктами 11-13 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

текст статті 8 викласти в такій редакції:

"Пропозиції щодо найменування або перейменування географічного об’єкта з необхідним обґрунтуванням, картографічними матеріалами, розрахунками та кошторисами витрат, пов’язаних з таким найменуванням або перейменуванням, у межах, визначених законом, можуть вноситися органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами України.

Пропозиції щодо найменування або перейменування географічного об’єкта вносяться до відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування. Розгляд таких пропозицій, якщо інше не передбачено Конституцією України та законом, здійснюється з обов’язковим урахуванням відповідно:

пропозицій відповідних місцевих рад - щодо найменування або перейменування географічних об’єктів, розташованих на території кількох адміністративно-територіальних одиниць;

висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту, - щодо найменування або перейменування залізничних станцій, портів, пристаней, аеропортів та інших об’єктів транспорту;

висновку Національної комісії зі стандартів державної мови - щодо відповідності пропозицій стандартам державної мови (якщо перейменування пов’язане з приведенням назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови);

висновків відповідних центральних органів виконавчої влади - щодо найменування або перейменування гідровузлів, водосховищ, каналів, водних об’єктів, родовищ корисних копалин, інших подібних об’єктів, територій, об’єктів природно-заповідного фонду тощо;

висновку спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв - щодо відповідності пропозиції про найменування або перейменування географічного об’єкта положенням цього Закону (крім випадків необхідності приведення назви географічного об’єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії").

Якщо перейменування пов’язане з приведенням назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови, пропозиції та/або проекти рішень про перейменування географічних об’єктів направляються у встановленому законодавством порядку до Національної комісії зі стандартів державної мови для здійснення відповідної експертизи. Висновок Національної комісії зі стандартів державної мови щодо відповідності пропозицій стандартам державної мови є обов’язковим для врахування при прийнятті рішень про перейменування відповідного географічного об’єкта.

Перейменування, пов’язані з необхідністю приведення назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови, здійснюються у порядку, встановленому пунктами 11-13 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Пропозиції та рішення органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо найменування або перейменування географічних об’єктів подаються для здійснення відповідної експертизи до спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв (крім випадків необхідності приведення назви географічного об’єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"). Висновок спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв щодо відповідності пропозицій та/або рішень положенням цього Закону є обов’язковим для врахування при прийнятті рішень про найменування або перейменування відповідного географічного об’єкта.

Географічні об’єкти, що утворюються за рішенням Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, найменовуються відповідними рішеннями про їх утворення згідно з вимогами цього Закону.

Перейменування географічних об’єктів, пов’язані з необхідністю приведення їхніх назв у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди

їхньої символіки", здійснюються з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

Перейменування географічних об'єктів, пов'язані з необхідністю приведення їхніх назв у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", здійснюються з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Порядок здійснення експертизи пропозицій та рішень органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо найменування та перейменування географічних об'єктів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядок найменування та перейменування географічних об'єктів, що складають систему адміністративно-територіального устрою України, визначається окремим законом";

5) пункт 4 частини четвертої статті 21 Закону України "Про інформацію" (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., № 32, ст. 313; 2015 р., № 26, ст. 219) викласти в такій редакції:

"4) про факти порушення прав і свобод людини, включаючи інформацію, що міститься в архівних документах колишніх радянських органів державної безпеки, пов'язаних з політичними репресіями, Голодомором 1932-1933 років в Україні та іншими злочинами, вчиненими особами, які брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, представниками комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів";

6) у Законі України "Про громадські об'єднання" (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 1, ст. 1; 2016 р., № 2, ст. 17; із змінами, внесеними Законом України від 22 травня 2022 року № 2265-IX):

у частині першій статті 4 слова "пропаганду комуністичного" замінити словами "пропаганду російської імперської політики та її символіки, комуністичного";

в абзаці сьомому частини другої статті 18 слова "не може використовуватися символіка" замінити словами "не може використовуватися символіка російської імперської політики, символіка";

7) у Законі України "Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій" (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 17, ст. 150; 2015 р., № 26, ст. 219):

статтю 1 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"5. Питання, пов'язані з приведенням раніше присвоєних об'єктам права власності імен фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", регулюються цим Законом з урахуванням

особливостей, встановлених Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

у статті 3:

абзац перший частини п’ятої викласти в такій редакції:

"5. Імена фізичних осіб, ювілейні та святкові дати, назви і дати історичних подій присвоюються юридичним особам та об’єктам права власності лише після проведення громадського обговорення та за згодою відповідного трудового колективу. Питання, пов’язані з приведенням раніше присвоєних об’єктам права власності імен фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", регулюються цим Законом з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

доповнити частинами сьомою і восьмою такого змісту:

"7. Забороняється присвоювати юридичним особам та об’єктам права власності назви:

які містять імена осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім осіб, пов’язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів, а також які містять символіку російської імперської політики;

на честь історичних подій, ювілейних і святкових дат, пов’язаних із здійсненням російської імперської політики (крім подій, пов’язаних із опором і вигнанням нацистських окупантів з України або із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки та культури, а також випадків вшанування пам’яті українців, які постраждали від російської імперської політики, її репресивних заходів, русифікації);

на честь історичних подій, ювілейних і святкових дат, пов’язаних із Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою,

Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією, що не пов’язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації.

8. Забороняється присвоювати юридичним особам та об’єктам права власності назви, які містять імена осіб, які обіймали керівні посади в політичній партії, діяльність якої було заборонено судом, а також народних депутатів України та депутатів місцевих рад, які були обрані від політичної партії (місцевої організації політичної партії), забороненої у судовому порядку, а також сільських, селищних, міських голів, яких було обрано від політичної партії (місцевої організації політичної партії), діяльність якої було заборонено судом";

частину третю статті 6 викласти в такій редакції:

"3. У разі якщо у фізичної особи, ім’я якої пропонується присвоїти юридичній особі або об’єкту права власності, є родичі (діти, вдова, вдівець, а якщо їх немає - батьки, рідні брати та сестри), як правило, додається також їх письмова згода на присвоєння імені";

пункти 6 і 7 частини першої статті 8 викласти в такій редакції:

"6) обласні, районні ради, обласні, районні військово-цивільні адміністрації, військові адміністрації - юридичним особам, майно яких перебуває у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, та об’єктам права власності, які за ними закріплені;

7) сільські, селищні, міські ради, військово-цивільні, військові адміністрації населених пунктів - юридичним особам, майно яких перебуває у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, та об’єктам права власності, які за ними закріплені, а також вулицям, провулкам, проспектам, площам, паркам, скверам, бульварам, узвозам, проїздам, майданам, набережним, мостам";

8) частину другу статті 6 Закону України "Про правовий статус та вшанування пам’яті борців за незалежність України у XX столітті" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 25, ст. 190) викласти в такій редакції:

"2. Публічне заперечення факту правомірності боротьби за незалежність України у XX столітті, а також перебування у публічному просторі назв об’єктів топоніміки населених пунктів, а також пам’ятників та пам’ятних знаків, присвячених особам, пов’язаним із переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, визнається наругою над пам’яттю борців за незалежність України у XX столітті, приниженням гідності Українського народу і є протиправним";

9) пункт 8 частини третьої статті 4 Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки" (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 26, ст. 219) доповнити словами "на території кладовищ";

10) частину п’яту статті 16 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" (Відомості Верховної Ради

України, 2016 р., № 2, ст. 17; із змінами, внесеними Законом України від 22 травня 2022 року № 2265-IX) після абзацу третього доповнити новим абзацом такого змісту:

"символіку російської імперської політики відповідно до Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

У зв'язку з цим абзаци четвертий і п'ятий вважати відповідно абзацами п'ятим і шостим.

3. Юридичні особи, політичні партії, інші об'єднання громадян, зареєстровані на день набрання чинності цим Законом, у разі недодержання вимог цього Закону зобов'язані протягом одного місяця з дня набрання чинності цим Законом привести свої установчі документи, найменування та/або символіку у відповідність із цим Законом. При цьому такі юридичні особи звільняються від сплати адміністративного збору під час державної реєстрації змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із цим Законом. Власники знаків для товарів і послуг, які на день набрання чинності цим Законом містять символіку російської імперської політики, протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом зобов'язані привести такі знаки для товарів і послуг у відповідність із цим Законом.

4. У разі недодержання вимог цього Закону юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян, зазначеними у пункті 3 цієї статті, їхня діяльність підлягає забороні у встановленому законом порядку, крім випадків, якщо юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян вжито заходів для додержання вимог цього Закону, а неможливість державної реєстрації змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із цим Законом, зумовлена об'єктивними причинами.

5. З моменту набрання чинності цим Законом будь-які суперечності щодо застосування положень законодавства, пов'язаних із забороною пропаганди комуністичного тоталітарного режиму або російського нацистського тоталітарного режиму та їхньої символіки, вирішуються із застосуванням положень цього Закону.

У разі якщо норми Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки" містять обмеження, не передбачені цим Законом, застосовуються норми Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

У разі якщо норми Закону України "Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну" містять обмеження, не передбачені цим Законом, застосовуються норми Закону України "Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну".

6. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським, районним державним адміністраціям, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування, військовим адміністраціям населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільним адміністраціям населеного пункту (населених пунктів) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом у встановленому законодавством порядку здійснити демонтаж (перенесення) з публічного простору пам'ятників, пам'ятних знаків, присвячених особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи україножобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів, або які містять символіку російської імперської політики, демонтаж (вилучення) з публічного простору окремих елементів пам'ятників, пам'ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики, а також у встановленому законодавством порядку перейменувати райони у містах, сквери, бульвари, вулиці, провулки, узвози, проїзди, проспекти, площі, майдани, набережні, мости, інші об'єкти топонімії населених пунктів, а також інші географічні об'єкти, назви яких містять символіку російської імперської політики.

У разі якщо протягом строку, зазначеного в абзаці першому цього пункту, сільською, селищною, міською радою у встановленому цим Законом порядку не прийнято рішення про перейменування районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів чи інших об'єктів топонімії населених пунктів, назви яких містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому цього пункту, таке рішення у формі розпорядження приймається відповідним сільським, селищним, міським головою (особою, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) у тримісячний строк, що обчислюється з моменту закінчення строку, встановленого абзацом першим цього пункту. Таке розпорядження приймається з дотриманням вимог, встановлених цим Законом, статтею 3 Закону України "Про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій", з урахуванням пропозицій громадськості, науковців та рекомендацій центрального органу

виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам’яті Українського народу.

У разі якщо протягом строку, зазначеного в абзаці першому цього пункту, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування (обласними, районними, сільськими, селищними, міськими радами), військовими адміністраціями населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільними адміністраціями населеного пункту (населених пунктів) у встановленому цим Законом порядку не прийнято рішення про перейменування назв географічних об’єктів, що містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому цього пункту, таке рішення у формі постанови приймається Кабінетом Міністрів України у тримісячний строк, що обчислюється з моменту закінчення строку, встановленого абзацом першим цього пункту. Така постанова приймається з дотриманням вимог, встановлених цим Законом, статтею 5 Закону України "Про географічні назви", з урахуванням пропозицій громадськості, науковців та рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам’яті Українського народу.

У разі якщо протягом строку, зазначеного в абзаці першому цього пункту, військовою адміністрацією населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільною адміністрацією населеного пункту (населених пунктів), а також якщо протягом строку, зазначеного в абзаці другому цього пункту, сільським, селищним, міським головою (особою, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) у встановленому цим Законом порядку не прийнято рішення у формі розпорядження про перейменування районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів чи інших об’єктів топонімії населених пунктів, назви яких містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому цього пункту, таке перейменування здійснюється розпорядженням голови відповідної обласної державної адміністрації (особи, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження). Голова обласної державної адміністрації (особа, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) зобов’язаний прийняти таке розпорядження у тримісячний строк, який обчислюється з моменту закінчення строку, визначеного абзацом другим цього пункту. Таке розпорядження приймається з дотриманням вимог, встановлених цим Законом, статтею 3 Закону України "Про присвоєння юридичним особам та об’єктам права власності імен (псевдонімів) фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій", з урахуванням пропозицій громадськості, науковців та рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам’яті Українського народу.

У разі якщо протягом строку, зазначеного в абзаці першому цього пункту, сільською, селищною, міською радою у встановленому цим Законом порядку не прийнято рішення про демонтаж (перенесення) з публічного простору пам’ятників, пам’ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому цього пункту, про демонтаж (вилучення) з публічного простору окремих елементів пам’ятників, пам’ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики, таке рішення у формі розпорядження приймається відповідним сільським, селищним, міським головою (особою, яка відповідно до законодавства здійснює його

повноваження) у тримісячний строк, що обчислюється з моменту закінчення строку, встановленого абзацом першим цього пункту.

У разі якщо протягом строку, зазначеного в абзаці п'ятому цього пункту, не здійснено демонтаж (перенесення) з публічного простору пам'ятників, пам'ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому цього пункту, демонтаж (вилучення) з публічного простору окремих елементів пам'ятників, пам'ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики, такий демонтаж (перенесення) з публічного простору здійснюється за розпорядженням голови відповідної обласної державної адміністрації (особи, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження). Голова обласної державної адміністрації (особа, яка відповідно до законодавства здійснює його повноваження) зобов'язаний прийняти таке розпорядження про демонтаж (перенесення) з публічного простору у тримісячний строк, який обчислюється з моменту закінчення строку, визначеного абзацом п'ятим цього пункту.

Положення абзацу першого цього пункту застосовуються у випадку, якщо пам'ятник, пам'ятний знак не внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або не взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини". У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини", демонтаж (вилучення) відповідного елемента з публічного простору здійснюється з дотриманням процедур, передбачених законодавством про охорону культурної спадщини.

7. Органам місцевого самоврядування, військовим адміністраціям, військово-цивільним адміністраціям у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом у встановленому законодавством порядку провести консультації з громадськістю та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо перейменування населених пунктів, районів, назви яких містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, визначеним пунктом 6 цієї статті.

Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом у встановленому законодавством порядку провести консультації з представницькими органами корінних народів України та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо перейменування населених пунктів на території Кримського півострову, назви яких містять символіку російської імперської політики.

8. Верховна Рада України у тримісячний строк, який обчислюється з дня закінчення строку, визначеного пунктом 7 цієї статті, приймає рішення про перейменування населених пунктів та районів, назви яких містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, визначеним пунктом 6 цієї статті, з урахуванням пропозицій, поданих органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями населених пунктів, військово-цивільними адміністраціями населених пунктів, Кабінету Міністрів України та рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу. У разі якщо протягом строку, встановленого пунктом 7 цієї статті, пропозиції щодо перейменування населених пунктів та районів, назви яких містять символіку російської

імперської політики або присвячені особам/подіям, визначеним пунктом 6 цієї статті, не подані до Верховної Ради України, відповідне рішення про перейменування таких населених пунктів та районів приймається Верховною Радою України на підставі рекомендацій центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу.

9. Строк проведення консультацій з громадськістю, передбачених для виконання вимог цього Закону, не може перевищувати 30 календарних днів.

10. Демонтаж (перенесення) з публічного простору пам'ятників, пам'ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики або присвячені особам/подіям, зазначеним в абзаці першому пункту 6 цієї статті, демонтаж (вилучення) з публічного простору окремих елементів пам'ятників, пам'ятних знаків, що містять символіку російської імперської політики, розміщених на території, яка на день набрання чинності цим Законом є тимчасово окупованою, здійснюється у порядку, визначеному абзацами першим, п'ятим і шостим пункту 6 цієї статті, після завершення процесу деокупації відповідної території. Перейменування визначених абзацом першим пункту 6 цієї статті об'єктів, розміщених на території, що на день набрання чинності цим Законом є тимчасово окупованою, назви яких містять символіку російської імперської політики та не були перейменовані відповідно до цього Закону до завершення процесу деокупації цих територій, здійснюється у порядку, визначеному абзацами першим - четвертим пункту 6 цієї статті. Для випадків, передбачених цим пунктом, строки, встановлені пунктом 6 цієї статті, обчислюються з дня відновлення функціонування відповідних органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування (утворення відповідних військових адміністрацій, військово-цивільних адміністрацій).

11. Національній комісії зі стандартів державної мови протягом двох місяців з дня опублікування цього Закону оприлюднити на своєму офіційному веб-сайті перелік сіл, селищ, міст, назви яких не відповідають стандартам державної мови, та рекомендації щодо приведення назв таких сіл, селищ, міст у відповідність із стандартами державної мови.

12. Органам місцевого самоврядування, військовим адміністраціям населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільним адміністраціям населеного пункту (населених пунктів) у шестимісячний строк з дня оприлюднення на офіційному веб-сайті Національної комісії зі стандартів державної мови переліку, передбаченого пунктом 11 цієї статті, у встановленому законодавством порядку провести консультації з громадськістю та подати з урахуванням рекомендацій Національної комісії зі стандартів державної мови на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо перейменування населених пунктів з метою приведення їх назв у відповідність із стандартами державної мови.

13. Верховна Рада України у шестимісячний строк, який обчислюється з дня закінчення строку, визначеного пунктом 12 цієї статті, приймає рішення про перейменування населених пунктів з урахуванням пропозицій, поданих органами місцевого самоврядування, військовими адміністраціями населених пунктів, військово-цивільними адміністраціями населених пунктів, та рекомендацій Національної комісії зі стандартів державної мови. У разі якщо протягом строку, визначеного пунктом 12 цієї статті, відповідні пропозиції не подані до Верховної Ради України, рішення про перейменування населених пунктів, назви яких не відповідають стандартам державної мови, приймається

Верховною Радою України на підставі рекомендацій Національної комісії зі стандартів державної мови.

14. Перейменування назв юридичних осіб, об'єктів права власності, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, які є похідними від назв областей, назви яких пов'язані з російською імперською політикою, здійснюється не пізніше шести місяців з дня прийняття закону про внесення відповідних змін до Конституції України.

15. Заборона, передбачена частиною першою статті 5 цього Закону, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики у назвах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єктів права власності, юридичних осіб, громадських об'єднань до прийняття рішень про їх перейменування в порядку, визначеному цим Законом.

16. Кабінету Міністрів України:

протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону вжити заходів щодо прийняття та/або оновлення нормативних актів органів виконавчої влади, що випливають із цього Закону, забезпечивши набрання ними чинності одночасно з набранням чинності цим Законом;

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом забезпечити перегляд статусу пам'ятників та пам'ятних знаків, які є об'єктами культурної спадщини та містять символіку російської імперської політики, у зв'язку з набранням чинності цим Законом та вжити інших заходів для реалізації цього Закону.

{Пункт 16 статті 8 в редакції Закону № 3097-IX від 03.05.2023}

Президент України **В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ**

м. Київ
21 березня 2023 року
№ 3005-IX

Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії
Закон України від 21.03.2023 № 3005-IX
Редакція від **15.06.2023**, підстава — 3097-IX
Постійна адреса:
https://zakon.rada.gov.ua/go/3005-20

Законодавство України
станом на 03.09.2023
поточна редакція
3005-20

Публікації документа

- **Голос України** від 27.04.2023 — № 2
- **Офіційний вісник України** від 10.05.2023 — 2023 р., № 45, стор. 67, стаття 2390, код акта 117969/2023
- **Урядовий кур'єр** від 11.05.2023 — № 94